

Türk Dış Politikası Ortadoğululaşıyor mu?

Burhanettin Duran*

Giriş

Cumhuriyetin kurulmasından itibaren bazı dönemlerde Batı dünyasında “yeni Türkiye” söylemi ortaya çıkmıştır. 1920’lerde, 1950’lerde, 1980’lerde ve nihayet 2000’lerde yeni bir Türkiye’nin doğduğu akademik çevrelerin gündemini oluşturmuştur. Son dönem Helsinki’de AB üyeliği perspektifi alınmasıyla (1999) başlamış ise de, 2002 seçimlerinden sonra Ak Parti’nin güçlü bir şekilde iktidara gelmesiyle sağlanan siyasal istikrar, ekonomik kalkınma ve dış politikadaki başarı bu tartışmanın canlanmasında etkili olmuştur. Buna paralel olarak son yıllarda Türk dış politikasında, geçmişinde olmadık bir şekilde, Ortadoğu bölgesi öne çıkmıştır. Adnan Menderes ve Turgut Özal dönemlerinde dış politikada önemli bir yer tutan bu bölge, Ak Parti iktidarı döneminin gündeminde daha da belirleyici olmuştur. Türkiye’nin bölgeden uzak duran geleneksel tutumunu değiştiren Ak Parti iktidarı, Ortadoğu’da yaşanan gelişmelerde güçlü ve aktif bir oyuncu olarak rol almıştır. ABD işgali altındaki Irak’ın yeniden yapılanmasında Sünni grupları seçim sürecine girmeye ikna etmekten İsrail-Filistin çatışmasında arabulucu olmaya kadar bir dizi aktivite çerçevesinde Türkiye, bu bölgenin çok etkin bir parçası olduğunu göstermiştir. İsrail-Suriye ilişkilerinde arabulucu rol üstlenmek; Filistin konusunda sert açıklamalar yapmak; Türk-Arap İşbirliği Forumu kurulmasını öngören bir çerçeve anlaşması imzalamak; Lübnan’daki BM güçlerine katılmak; İKÖ Genel Sekreterliğine iki defa üst üste Ekmeleddin İhsanoğlu’nun seçilmesi; Suriye, İran ve Irak’la yakınlaşan ilişkiler ve artan ticaret hacmi bu etkinliğin diğer örnekleri olarak sıralanabilir.

Türk dış politikasında Ortadoğu’nun kazandığı bu yeni önem Batı’daki bazı çevrelerde ve ülkedeki laikçi gruplarda Ak Parti’nin Batı’dan uzaklaşan bir dış politikaya yöneldiği şeklinde ciddi bir kuşku uyandırmıştır. Ayrıca, Türkiye’nin 50 yılı aşkın süredir takip ettiği Batı (ABD, NATO ve Avrupa) yönelimli dış politikanın ağırlık merkezinin değişmesi ve ‘Ortadoğululaşması’ olarak da algılanmıştır; hatta bazı dış politika yazarları, Ak Par-

* Doç. Dr., İstanbul Şehir Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.